

”FOLK MED UNGDOM”

DE FÖRSTA RESULTATEN AV TYSKLANDS POSITIVA BEFOLKNINGSPOLITIK

Av fil. kand. GÖRAN HEDIN, Uppsala

I BERLIN har under de senaste åren det allmänna födelsetalet blott utgjort 40 % av vad som erfordras för att befolkningen, utan vare sig in- eller utflyttning, skulle hålla sig konstant. Om detta förhållande fortsatte oförändrat, skulle redan om trettio år folkmängden ha nedgått från fyra till tre miljoner. Och efter ytterligare en sådan period skulle den senare siffran ha reducerats till hälften för att fem generationer senare ha sjunkit ned ända till ett hundra tusen. När vi i våra dagar stå öga mot öga inför en sådan process, endast skymd av en inflyttningsström till storstaden, behöva vi verkligen icke längre förvåna oss över, hur det stolta romarriket en gång kunde gå under på så kort tid. Den gången kunde man ana sig till den ödesdiga utvecklingen först när det redan var för sent. Nu har den moderna vetenskapliga demografien kunnat ge folket en allvarlig varning. Denna kom dock i elfte timmen, och statistiken visar fortfarande biologisk underbalans.

Med reflexioner av denna andemening inleder den tyske befolkningsstatistikern Friedrich Burgdörfer den nyutkomna kompletteringen till sitt verk »Volk ohne Jugend», tyskarnas speciella fanfar i befolkningsfrågan. I och för sig vore Burgdörfers »Bevölkerungsentwicklung im dritten Reich» naturligtvis inte värd större uppmärksamhet än andra skrifter i ämnet, om den ej väsentligen byggde sina kommentarer på den tyska befolkningsstatistiken för 1933 och 1934. Dessa siffror, kompletterade med preliminära siffror för första halvåret 1935 ur novemberhäftet av »Wirtschaft und Statistik», ge emellertid möjlighet att bilda sig en uppfattning om den effekt, som starkt positiva ingripanden kunna ha på ett lands befolkningsutveckling. Sannolikt ha åtgärderna varit enastående; med säkerhet har deras effekt varit det. Det torde utan vidare vara

klart, att tillgången till sådana erfarenheter måste vara värdefull för alla dem, som själva spekulera i följderna av det ena eller andra slagets befolkningspolitiska åtgöranden.

Det är allmänt känt, att den nya tyska regimen män hade sin bestämda mening också om landets befolkningsutveckling, vilken i stora drag tett sig lika hotfull som vår. För att påverka denna i positiv riktning tillgreps en serie kraftåtgärder. Dels realiserades hastigt åtskilliga förslag till ekonomiska och sociala ingrepp till förmån för ökad äktenskapsfrekvens och barnalstring, främst då lån till nygifta, vilka lån avskrivs alltefter antalet inom äktenskapet födda barn. Dels igångsattes en kraftig propaganda i samma syfte, vädjande till människornas känsla för nation, ras och folk, framhållande hur den enskilde inför hotet av befolkningens utdöende måste visa sin vilja till liv. I sin helhet torde denna statliga aktion sakna sitt motstycke. Skulle den leda till avsedd, till någon effekt — det var frågan både för skeptiker och entusiast. Såvitt man vågar döma utvecklingen efter de två första årens resultat, föreligger nu ett det mest intresseväckande svar.

Visserligen är det svårt att avgöra, i vilken utsträckning man skall våga tillskriva den ena eller andra åtgärden den eller den effekten. Men århundradets eller i varje fall krigs- och efterkrigstidens symbol, den fallande kurvan, är inte längre representativ. Dess gamla bild är visserligen omöjlig att helt utplåna, men dess växande, fria ände pekar uppåt. Fruktbarheten, ur vilken synvinkel man än betraktar den, har börjat stiga igen.

Den förändring, som är avgjort mest iögonfallande, är giftermålstalet, den siffra som anger antalet ingångna äktenskap per år och tusen invånare. Dess förskjutningar kvartalsvis 1930—1935 framgå av följande tabell:

Kvartal	1930	1931	1932	1933	1934	1935
1	6,9	6,0	6,2	5,8	8,5	7,7
2	10,1	9,1	8,3	9,7	12,0	11,5
3	8,3	7,6	7,4	9,7	10,9	
4	9,7	9,2	9,5	13,5	13,3	
Genomsnitt	8,8	8,0	7,9	9,7	11,1	

Såsom framgår av tabellen, visar talet ingångna äktenskap mellan första och andra kvartalet 1933 en ökning från 5,8 till 9,7 mot föregående års 6,2—8,3. En motsvarande säsongförändring kan iakttagas för 1930 och 1931. Tredje kvartalet 1933, då låneunder-

stöden började lämnas, visar samma giftermålstal som andra kvartalet, i motsats till de föregående åren, vilka brukat uppvisa en nedgång under tredje kvartalet. Sista kvartalet 1933 visar slutligen en siffra, som vida överstiger varje annan under nämnda år och hela perioden överhuvud. Och hela året 1934 uppvisar samma utveckling, fastän ännu tydligare. Siffrorna under första halvåret 1935 ligga över samtliga motsvarande siffror för åren före revolutionen men visa en liten sänkning under samma siffror för 1934.

En sådan yttre påverkan, som det här är fråga om, måste lättast, hastigast och tydligast resultera i ökad äktenskapsfrekvens. Giftermålsbidragen ha icke blott den effekten, att de påskynda ingående av äktenskap, de ha också lett till, att en mängd av ekonomiska skäl uppskjutna eller till äventyrs helt »inställda» äktenskap bli verklighet. Detta belyses också indirekt av den lilla minskningen av procenttalet för de tre sista kvartalen, vilken delvis torde kunna förklaras av att de höga siffrorna för föregående fyra kvartal tillkommit genom den stora men snart delvis uttömda reserven av »Ausfälle», d. v. s. uppskjutna äktenskap. Till ökningen av giftermålstalen har sannolikt även arbetslöshetens tillbakagång bidragit, men observeras bör dock, att ett stort antal av dem, som strukits ur arbetslöshetsrullorna, fått sysselsättningar, vid vilka de kasernerats. Detta till trots torde den mening vara riktig, som hävdar, att dessa ekonomiska åtgärder ej ensamma förmå höja giftermålstalet från 1932 till 1933 med 24 procent och från 1932 till 1934 med ytterligare 16. Visserligen är det sant, att antalet utbetalda lån (500—1,000 Rmk) uppgår till ungefär samma antal som överskottet nya äktenskap 1932—34, omkring 220,000. Men ändå kunna dessa yttre omständigheter inte ensamma förklara detta »rekord i giftermålsstatistiken för alla länder». Äktenskapet är en förtroendesak, inte bara makarna emellan, utan också gentemot det samhälle, där det legitimeras. Sålunda skulle man enligt Burgdörfer kunna tillmäta dessa siffror värdet som en »oavsiktlig folkomröstning» till förmån för det nya rikets regering.

Hur förhåller det sig då med de härav beroende och i sista hand avgörande födelsetalen? Håller man sig till äktenskapliga fruktbarhetstal, d. v. s. antalet födda på tusen gifta kvinnor i åldern 15—45 år, får man för åren 1930—1934 talen 118,3, 107,3, 100,6, 99,5 och 121,5. Ökningen är sålunda icke så betydande, helst som fruktbarhetssiffran bör ses i jämförelse med 1913 års nästan dubbelt så höga tal eller 202,3. Tar man återigen det vanliga födelsetalet,

d. v. s. antalet födda per tusen invånare, framträda de förmånliga verkningarna av den stegrade äktenskapsfrekvensen. Födelseantalet utgör kvartalsvis åren 1930—1935:

Kvartal	1930	1931	1932	1933	1934	1935
1	18,4	17,2	16,0	16,2	17,2	19,9
2	18,4	16,5	15,4	14,9	18,1	19,7
3	17,0	15,6	14,6	14,6	18,3	
4	16,3	14,5	14,1	14,0	18,6	
Genomsnitt	17,5	16,0	15,3	14,7	18,0	

1933 års skrämmande botten-siffror ha sålunda förbytt i tal, ligande konstant över motsvarande siffror för 1930-talets första år och visande en tendens till oavbruten stegring. Då dödstalet 1934 var 10,9, var födelseöverskottet 7,1 eller i människor räknat ungefär 460,000.

Av principiellt intresse är att söka fastställa det inflytande, som lånestödda äktenskap kunna tänkas ha haft på ökningen i antalet födda barn. Av de 276,000 av dessa äktenskap, som kommit till stånd mellan augusti 1933 och juni 1934 hade med utgången av mars 1935 jämnt en tredjedel resulterat i barn, en siffra, som sannolikt med fog betecknas som hög. Vidare observerar man, att av de 224,000 födelser, varmed 1934 överskjuter 1933, 130,000 eller 58 proc. komma på lånestödda äktenskap. Hur man överhuvud taget skall taxera ett dylikt värde, kan naturligtvis endast diskuteras, detta allrahelst som man saknar jämförelsematerial.

Som gynnsam måste i alla fall betraktas den omständigheten, att ökningarna av födelserna kommit praktiskt taget helt på inom-äktenskapligt konto, en för övrigt ganska naturlig följd av utvecklingen med hänsyn till att den förda politiken medfört legitimering av en mängd förbindelser, som även eljest sannolikt i många fall fått barn till följd.

En annan högst anmärkningsvärd observation göres, då man granskar fördelningen av antalet födelser på månader under åren 1932 och 1933. Här visar sig nämligen en gränslinje redan mellan april och maj 1933, alltså några månader efter det Hitler blivit kansler. Före denna tidpunkt uppvisar 1933 månadsvis färre födelser än 1932, efter densamma i stället allt fler. Omsvängningen är så uppenbar, att den nödvändigt tarvar en särskild förklaring. Den enda möjliga och en mycket acceptabel sådan synes vara nedgången i abortfrekvensen. I varje fall är det ytterligt sannolikt,

att en omedelbart efter regimförändringen igångsatt intensiv propaganda kunnat få bland annat den effekten, att antalet avbrutna havandeskap sjunkit och antalet levande födda sålunda stigit i motsvarande grad. Ett sådant antagande styrkes också bestämt därav, att en stor sjukkassa i Berlin, som 1929 uppvisade något flera »Fehlgeburten» än »Normalgeburten», i augusti 1934 hade fått antalet »F» nedbringat till 31,5 procent av antalet »N» och i april 1935 till 14,3 procent. Utslaget är onekligen så kraftigt, att det tål också en mycket bred felmarginal. Och ett indirekt bevis för betydelsen av aborteringens avtagande ligger däri, att födelseökningen är relativt mycket starkare i storstäderna än på landsbygden, där fosterfördrivningen aldrig torde ha haft så stor omfattning.

Slutligen bör tilläggas, att intet tyder på att det system, som här tillämpas, skulle framkalla en högre födelsefrekvens för förstabarn än senare födda och därför skulle ha en större skenbar än verklig effekt. De uppgifter, som Burgdörfer lämnar från Hamburg visa t. o. m. något större ökning för antalet födda andra och tredje barn. Lånevillkoren plus skatteformerna premiera ju också flerfödselar.

Medan Tysklands födelsetal på ovan angivet sätt stegrats, visa födelsetalen i andra europeiska stater ingen tendens till höjning under år 1934, på sina håll snarare motsatsen. Mot denna bakgrund framstår resultatet av den tyska befolkningspolitiken desto märkligare.

Det, som i Tyskland skrivs i befolkningsfrågor, skiljer sig trots den agitatoriska jargongen åtminstone i ett avseende fördelaktigt från det mesta, som framkommer under vår egen diskussion. Den sedliga och den socialekonomiska reformlinjen — för att använda dessa etiketter — dras absolut parallellt. Någon motsättning dem emellan skymtar aldrig; det framhålles dessmera, hur de naturnödvändigt komplettera varandra.

Burgdörfer avslutar sitt arbete med en »Kritik», som givetvis ej avser den nationalsocialistiska regimens befolkningspolitik. »Kritiken» inskränker sig till en granskning av det tyska folkets framtid i demografiskt hänseende med hänsyn till nuvarande åldersuppdelning. Tyskland står inför samma situation som Sverige, blott förvärrad av krigsårens hämningar av befolkningsstillväxten. De senaste årens ljusning kan ej fördölja de svarta molnen vid hori-

sonen. Det är nämligen uppenbart, att de höga giftermålstalen under i övrigt oförändrade omständigheter inte kunna hålla sig uppe mer än ett fåtal år framåt. I första hand måste en sänkning inträda, när de från världskriget stammande abnormt fåtaliga årskullarna inträda i giftasåldern. Och efter kriget, särskilt då kring år 1930, följer den allmänna nedgången i födelsetalen med dess framtida återverkningar. Giftermålstalet kan knappast stiga till sin nuvarande nivå, förrän de stora årskullar, som nu komma till världen, själva nått upp till giftasåldern. Dessutom måste man räkna med fördröjningen av äktenskapsbildningar på grund av den allmänna värnpliktens genomförande. Säkerligen kommer i Tyskland liksom i övriga krigförande länder att visas ett tydligt exempel på, hur grupper av årskullar, vilkas storlek mera väsentligt avviker i ena eller andra riktningen från de angränsandes, i framtiden låta sig spåras i storleken av de barnkullar, som de i sin tur giva upphov till. Slutsatsen blir otvivelaktigt den, att man för de närmaste årtiondena måste räkna med en äktenskapsfrekvens avsevärt lägre än de båda gångna årens. En höjning under de närmaste åren utav befolkningen från nuvarande 67 till omkring 70 milj. synes ej osannolik. Men med hänsyn till den troliga nedgången i äktenskapsfrekvensen torde det möta de största svårigheter att utan ett extra uppbåd av livsvilja hos folket kunna bevara detta invånaretal för framtiden. För att stabilisera de 70 miljonerna fordras i runda tal, att 1934 års absoluta födelsetal 1,160,000 barn trots minskningen av äktenskapens antal varaktigt höjes till 1,4 milj. En högst betydande stegring av fruktsamheten inom äktenskapet utöver den jämförelsevis ringa, som redan kunnat iakttagas, utgör följaktligen den obetingade förutsättningen för att Tyskland skall i framtiden undgå en befolkningsminskning. Sker så, »skulle för första gången i historien lämnas ett bevis för att ett folk, som redan står i begrepp att självt undergräva sin framtid, ja sin 'tillvaro' genom stark födelseminskning, ännu vore i stånd att under målmedveten 'Führung' återvända till livets väg».

Det demokratiska Sverige, vilket brottas med samma problem, har all anledning att ej blott studera befolkningspolitiken i Tyskland utan även visa samma positiva livsinställning som folket i den stora diktaturstyrda nazistaten.